

**2020 M. VISUOMENĖS ŠVIETIMO BEI INFORMAVIMO
PAKUOČIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO KLAUSIMAIS PROGRAMA**

2020 m. sausio 31 d.

TURINYS

ESAMA PADĖTIS BEI PROBLEMOS PAKUOČIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO SRITYJE LIETUVOS RESPUBLIKOJE.....	3
PRIORITETINĖS ORGANIZACIJOS ŠVIETIMO PROGRAMOS KRYPTYS	4
ŠVIETIMO PROGRAMOS TIKSLAI.....	4
ŠVIETIMO PROGRAMOS UŽDAVINIAI	4
PROGRAMOS FINANSAVIMAS	4
VEIKSMŲ PROGRAMA	5

ESAMA PADĖTIS BEI PROBLEMOS PAKUOČIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO SRITYJE LIETUVOS RESPUBLIKOJE

2019 m. rugsėjo 6 – 14 d. VšĮ „Pakuočių tvarkymo organizacija“ užsakymu buvo atlikta šalies gyventojų apklausa „Aplinkosauga ir atliekų rūšiavimas“. Apklausą atliko UAB „Vilmorus“. Apklauskos tikslas - stebėti kaip keičiasi rūšiavimo įpročiai ir tendencijos, kokias pakuočių atliekų tvarkymo problemas ir kokius pokyčius įžvelgia gyventojai. Apklausoje dalyvavo 1001 respondentų. Apklausa vyko 23 miestuose ir 38 kaimuose. Atrankos metodas: daugiapakopė atranka. Respondentų atranka parengta taip, kad kiekvienas Lietuvos gyventojas turėtų vienodą tikimybę būti apklaustas.

Remiantis apklausos duomenimis, 66,4 % apklaustųjų aplinkos taršą atliekomis ir jų kiekiu didėjimą įvardino kaip viena iš svarbiausių aplinkosaugos problemų. 59,5 % apklaustųjų įvardino klimato kaitą bei miškų kirtimą.

Apklausa buvo orientuota į atliekų rūšiavimą. Palyginimui naudojami duomenys paimti iš Aplinkos ministerijos užsakymu 2018 m. gegužės 4 - 12 dienomis įvykdytos apklausos. 2019 metais atliktos apklausos rezultatai parodė, jog 42,4% apklaustųjų rūšiuoja visas atliekas (2018 m. – 47%), 45,6 proc. – rūšiuoja tik dalį atliekų (2018 m. – 40%), 12,1 % - atliekų nerūšiuoja (2018 m. – 18%).

Tarp pagrindinių priežasčių rūšiuoti atliekas dauguma respondentų (57%) nurodė galimybę prisidėti prie aplinkos saugojimo (2018 m. buvo – 84%), taip pat siekį mažinti sąvartynuose šalinamų atliekų kiekį (21,9%, 2018 m. buvo – 48%). Atkreiptinas dėmesys, kad (21,6%, 2018 m. 12%) dalyvių rūšiuoja atliekas dėl to, kad jų išvežimas yra nemokamas (gyventojui yra jaučiama ekonominė nauda). Reikia pažymėti, kad 2015 m. asmenų, rūšiuojančių dėl nemokamo išrūšiuotų atliekų išvežimo, buvo 17 %. Darytina išvada, kad gyventojus rūšiuoti labiausiai skatina aplinkos saugojimas.

Apklauskos dalyvių, kurie nerūšiuoja atliekų, pasiteiravus, kodėl jie nerūšiuoja, buvo įvardintos šios pagrindinės priežastys: išrūšiuotos atliekos sumaišomos su komunalinėmis atliekomis (41,3 %, 2018 m.-31%) rūšiavimo konteineriai toli nuo namų (13,2%, 2018 m. - 56%); patogiau išmesti visas atliekas į vieną buitinių atliekų konteinerį arba neturi namuose pakankamai vietos atskirai laikyti išrūšiuotas atliekas (34%, 2018 m. – 31 %), manoma, kad atliekų rūšiavimas neduoda jokios naudos (9,1%, 2018 m. - 19%), nerūpi atliekų rūšiavimas (5,8%, 2018 m. - 9%). Vertinant pateiktus rezultatus, kodėl gyventojai nerūšiuoja, pagrindinėmis priežastimis nurodė, jog išrūšiuotos atliekos sumaišomos su komunalinėmis atliekomis bei, kad neturi pakankamai vietos virtuvėje atskirai laikyti pakuočių atliekas (75,3%).

Kitus teigiamus pokyčius gyventojai nurodė (47,7 %) – daugėja rūšiavimui skirtų konteinerių, 45,7 % - atsirado vienkartinį gėrimų užstato sistema, 30,7 % mano, kad daugėja vietų, kuriose galima rūšiuoti.

44,6 % apklaustųjų mano, kad norint skatinti rūšiuoti atliekas, reikia daugiau konteinerių (2018 m. taip manė 58% apklaustųjų), 18,2 % mano, kad rūšiuoti atliekas skatintų daugiau informacijos apie rūšiavimo naudą (2018 m. – 46%), 31,4% mano, kad juos paskatintų rūšiuoti jeigu žinotų jog rūšiuojantys moka mažiau.

Atsižvelgus į tai, Organizacija siekia identifikuoti visuomenės pasyvaus rūšiavimo priežastis, pasitelkus įvairias švietimo priemones ir būdus paskatinti aktyvesnį gyventojų pirminį pakuočių atliekų rūšiavimą, gyventojus informuoti apie pasiektus ir planuojamus pasiekti rezultatus, o taip pat skatinti partnerių bendradarbiavimą pakuočių atliekų tvarkymo sistemos organizavime.

PRIORITETINĖS ORGANIZACIJOS ŠVIETIMO PROGRAMOS KRYPTYS

- Visuomenės informavimas ir švietimas pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo klausimais;
- Pakuočių atliekų rūšiavimo įgūdžių formavimas ir aplinkosauginio sąmoningumo ugdymas per įvairias priemones ir veiklas, siekiant parodyti gerąsias praktikas bei pavyzdžius;
- Informacijos sklaida, kurios pagalba būtų galima paneigti vis dar visuomenėje egzistuojančius mitus apie pakuočių atliekų tvarkymą, parodant pakuočių atliekų rūšiavimo ir perdirbimo naudą, pokyčius per pastaruosius metus;
- pakuočių atliekų tvarkymo sektoriaus dalyvių, veikiančių įmonių, įstaigų bendradarbiavimo skatinimas.

Tikimasi, kad šios Programos prioritetinės kryptys leis efektyviai prisidėti prie visuomenės vartojimo bei rūšiavimo įpročių keitimo ir paskatins didesnę pakuočių sektoriuje veikiančių dalyvių įsitraukimą sprendžiant pakuočių ir pakuočių atliekų susidarymo bei tvarkymo problemas.

ŠVIETIMO PROGRAMOS TIKSLAI

1. šviesti ir informuoti pakuočių sektoriaus dalyvius apie jų teises ir pareigas;
2. populiarinti atsakingą visuomenės ir verslo požiūrį pakuočių atliekų tvarkymo srityje;
3. skatinti gyventojų aplinkosauginį sąmoningumą;
4. gerinti pakuočių sektoriaus dalyvių (gamintojų ir importuotojų, atliekų tvarkytojų, valstybės institucijų, plačiosios visuomenės, savivaldybių, regioninių atliekų tvarkymo centrų) ir Organizacijos tarpusavio bendradarbiavimą pakuočių atliekų tvarkymo srityje;

ŠVIETIMO PROGRAMOS UŽDAVINIAI

- informuoti gamintojus ir importuotojus apie jų teises ir pareigas, apie jų įgyvendinamas pareigas, skirtą finansavimą bei pasiektus rezultatus, kelti sąmoningumą šioje srityje;
- šviesti ir informuoti gyventojus apie pakuočių atliekų tvarkymo būdus, pakuočių atliekų rūšiavimo bei perdirbimo naudą, atliekų prevenciją, skatinti jų aplinkosauginį sąmoningumą;
- supažindinti visuomenę, verslo sektorių bei partnerius su pakuočių atliekų sektoriaus aktualijomis, naujovėmis, pasiektais rezultatais, Organizacijos vykdoma veikla.
- įgyvendinti efektyviausias priemones skatinančias pirminį pakuočių atliekų rūšiavimą, bendradarbiaujant su savivaldybėmis, regioniniais atliekų tvarkymo centrais, atliekų tvarkytojais;

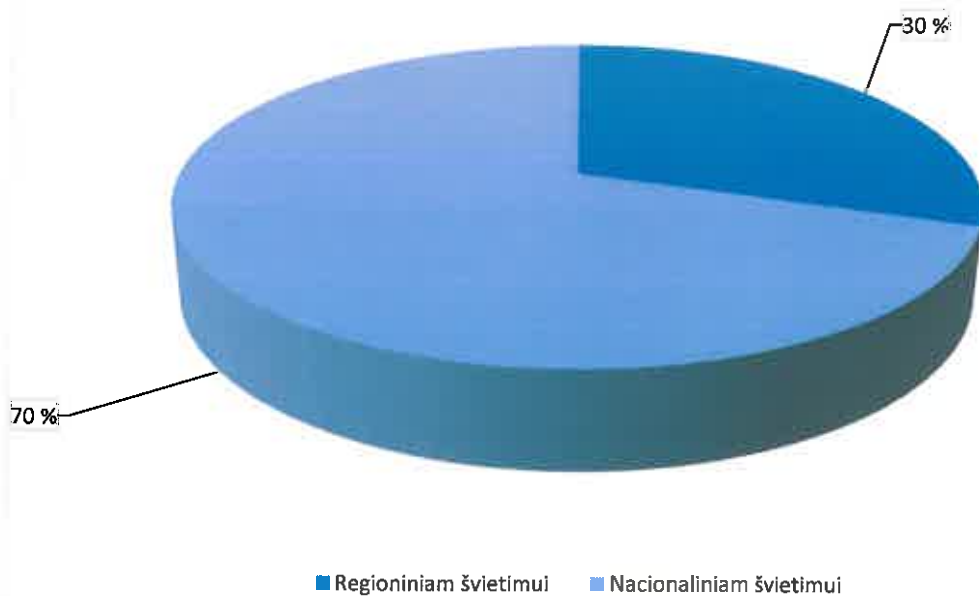
PROGRAMOS FINANSAVIMAS

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 34²² str. 10 d. nuostata Organizacija ne mažiau kaip 3 procentus gautų pajamų turi skirti visuomenės švietimui ir informavimui atliekų tvarkymo klausimais.

Organizacija jau penktus metus iš eilės visuomenės švietimo bei informavimo pakuočių atliekų tvarkymo klausimais programos įgyvendinimą nusimačiusi vykdyti tiek atskirose savivaldybėse, tiek bendrai nacionaliniu mastu. Savivaldybių ir nacionalinių švietimo bei informavimo priemonių įgyvendinimui skirtas lėšas (3% nuo Organizacijos sukauptų lėšų)

Organizacija skiria iki 30% ir 70 % santykiu (žr. Schema Nr.1) arba siekiama, kad kiekvienoje savivaldybėje (arba kiekviename regione) būtų įgyvendinta bent viena informavimo priemonė, suderinta su savivaldybe ar regioniniu atliekų tvarkymo centru.

Planuojamas lėšų pasiskirstymas 2020 m.

Schema Nr. 1. Švietimui skiriamų lėšų (3 %) pasiskirstymas, visuomenės švietimo bei informavimo pakuočių atliekų tvarkymo klausimais programos įgyvendinimui, procentais.

Kadangi rūšiavimo priemonių padengimo tinklas visoje Lietuvoje panašus, siekiant, kad ir visuomenės švietimas vyktų tolygiai, nuosekliai bei būtų aiškus, o lėšų paskirstymo mechanizmas būtų pagrįstas ir konkretus, savivaldybei skiriamų lėšų dydis skiriamas nuo jos teritorijoje gyvenančių gyventojų skaičiaus.

Tuo atveju, jeigu įgyvendinama regioninė priemonė, lėšos skiriamos šiai priemonei įgyvendinti yra proporcingos regione gyvenančių gyventojų skaičiui.

Lėšos nėra tiesiogiai pervedamos savivaldybėms arba jų įgaliotiems asmenims. Už numatytas savivaldybei skiriamas lėšas (neviršijant numatytos sumos) Organizacija įsipareigoja bendradarbiaudama su savivaldybe (regioniniais atliekų tvarkymo centrais) arba jos įgaliotais asmenimis (dėl priemonių turinio, kiekio, maketo, apimtys) įgyvendinti suderintas švietimo priemones konkrečioje savivaldybėje (regione) iki einamų metų pabaigos.

VEIKSMŲ PROGRAMA

2020 m. visuomenės švietimo bei informavimo pakuočių atliekų tvarkymo klausimais Programos priemonės yra nukreiptos į numatytų tikslų ir uždavinių įgyvendinimą.

Veiksmų programoje siekiama įgyvendinti tęstines ir netęstines priemones, kurios apimtų visas Organizacijos tikslines auditorijas: gamintojus ir importuotojus, visuomenę, partnerius (valstybės institucijas, savivaldybes, regioninius atliekų tvarkymo centrus, atliekų tvarkytojus, nevyriausybinės organizacijas ir kt.). Programoje numatomas priemones bus siekiama įgyvendinti vientisai, sistemingai ir koordinuotai, derinant jas tarpusavyje.

2020 m. planuojamų veiksmų programa, kurioje aprašytos švietimo programos įgyvendinimo priemonės, tikslinės grupės, tikslas ir apimtis, finansavimo šaltinis ir lėšų suma, planuojama kiekvienai priemonei įgyvendinti pateikiami Lentelėje Nr.1.

Lentelė Nr. 1.

PLANUOJAMA 2020 M. VEIKSMŲ PROGRAMA								
Eil. Nr.	Priemonė	Tikslinė grupė	Tikslas, trumpas aprašymas	Vykdomo laikotarpis ir planuojama apimtis				Lėšos
				I	II	III	IV	
1	Kampanija „Rūšiuoji – vadinasi galvoji“	Visuomenė, nariai, partneriai	Tikslas – identifikuoti visuomenės pasyvaus rūšiavimo priežastis ir pasitelkus įvairias priemones (animaciniai filmukai arba plakatai, arba lauko reklamos, regioniniai susitikimai su visuomene ir partneriais arba kt.) ir būdus paskatinti aktyvesnį gyventojų pirminį pakuočių atliekų rūšiavimą, informuojant apie pakuočių atliekų švietimą, kampanijos įgyvendinimą planuojama įtraukti partnerius bei tokiu būdu paskatinti tarpsektorinį bendradarbiavimą, siekiant geresnių rezultatų pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo sistemoje, pagrindinį dėmesį skiriant pakuočių atliekų tvarkymui savivaldybių organizuojamose komunalinių atliekų tvarkymo sistemose	Pasiruošimas	Pasiruošimas/įgyvendinimas (ne mažiau nei 1 priemonė)	Pasiruošimas/įgyvendinimas (ne mažiau nei 1 priemonė)	Pasiruošimas/įgyvendinimas (ne mažiau nei 1 priemonė)	33 000,00 €
2	Švietimo akcija visuomenėi	Gyventojai	Gyventojų informavimas apie pakuočių atliekų tvarkymą, pakuočių atliekų poveikį aplinkai, suteikiant naudingą edukacinę informaciją, socialinę atributiką, daugkartinius pirkinių maišelius, rūšiavimo priemones ar kt. Tikslas – skatinti atsakingą vartojimą, gyventojų rūšiavimą, paneigti rūšiavimo mitus.	Įgyvendinimas (ne mažiau nei 1 priemonė ir/arba akcija vienos savivaldybės viešojoje erdvėje)	Įgyvendinimas (ne mažiau nei 1 priemonė ir/arba akcija vienos savivaldybės viešojoje erdvėje)	Įgyvendinimas (ne mažiau nei 1 priemonė ir/arba akcija vienos savivaldybės viešojoje erdvėje)	Įgyvendinimas (ne mažiau nei 1 priemonė ir/arba akcija vienos savivaldybės viešojoje erdvėje)	6 000,00 €

3	<p>Internetinė svetainė www.pto.lt (tėstinė priemonė)</p>	<p>Visuomenė, nariai, partneriai</p>	<p>Tikslas – nuolat talpinti aktualią informaciją apie pakuočių atliekų sektoriaus veiklą, atliekų tvarkymą Organizacijos interneto svetainėse www.pto.lt arba www.rusiuojigalvoji.lt.</p>	<p>Igyvendinimas nuolat, ne mažiau kaip 2 įrašai/informacinės žinutės</p>	<p>Igyvendinimas nuolat, ne mažiau kaip 2 įrašai/informacinės žinutės</p>	<p>Igyvendinimas nuolat, ne mažiau kaip 2 įrašai/informacinės žinutės</p>	<p>Igyvendinimas nuolat, ne mažiau kaip 2 įrašai/informacinės žinutės</p>	<p>Organizacijos narių įnašai</p>	<p>1 200,00 €</p>
4	<p>Socialinio tinklo prižiūra bei atnaujinimas (tėstinė priemonė)</p>	<p>Visuomenė, nariai, partneriai</p>	<p>Tikslas – nuolat talpinti ir atnaujinti aktualią informaciją apie pakuočių atliekų tvarkymą, problematiką, atsakingą vartojimą, atliekų poveikį aplinkai, kitas su aplinkosauga susijusias temas socialinio tinklo „Facebook“ paskyroje „Rūšiuoji – vadinasi galvoji“.</p>	<p>Igyvendinimas nuolat, ne mažiau kaip 6 įrašai</p>	<p>Igyvendinimas nuolat, ne mažiau kaip 8 įrašai</p>	<p>Igyvendinimas nuolat, ne mažiau kaip 8 įrašai</p>	<p>Igyvendinimas nuolat, ne mažiau kaip 6 įrašai</p>	<p>Organizacijos narių įnašai</p>	<p>1 200,00 €</p>
5	<p>Suderintų priemonių su konkrečia savivaldybe įgyvendinimas</p>	<p>Visuomenė</p>	<p>Tikslas – bendradarbiaujant su savivaldybėmis, atliekų tvarkytojais, RATC bei pasitelkiant įvairius regioninius viešinimo kanalus šviesti ir informuoti savivaldybių gyventojus pakuočių atliekų tvarkymo klausimais, skatinti pirminį atliekų rūšiavimą (atmintinės, rekomendacijos, vietinis radijas, vietinė spauda, lauko reklama, seminarai, skrajutės, bukletai, įvairūs leidiniai, žaidimai, lauko reklama, reklaminė atributika ir kt.). Konkrečių priemonių poreikį savivaldybės pateikia Organizacijai iki einamųjų metų sausio 31 d. Veikla vykdoma nuolat.</p>	<p>Pasiruošimas</p>	<p>Igyvendinimas nuolat (ne mažiau nei 1 suderinta konkreti priemonė su savivaldybėmis arba RATC)</p>	<p>Igyvendinimas nuolat (ne mažiau nei 1 suderinta konkreti priemonė su savivaldybėmis arba RATC)</p>	<p>Igyvendinimas nuolat (ne mažiau nei 1 suderinta konkreti priemonė su savivaldybėmis arba RATC)</p>	<p>Organizacijos narių įnašai</p>	<p>32 100,00 €</p>
6	<p>Duomenų sistemos su prieiga gamintojams ir importuotojams, partneriams nuolatinis palaikymas ir atnaujinimas (tėstinė priemonė)</p>	<p>Nariai, partneriai</p>	<p>Aktualios informacijos bei išėtinių duomenų rinkimas, apdorojimas ir pateikimas gamintojams ir importuotojams bei partneriams apie pakuočių atliekų tvarkymą, pasiektus rezultatus ir kitą aktualią informaciją, naujiųjų talpinimas.</p>	<p>Igyvendinimas nuolat</p>	<p>Igyvendinimas nuolat</p>	<p>Igyvendinimas nuolat</p>	<p>Igyvendinimas nuolat</p>	<p>Organizacijos narių įnašai</p>	<p>3 900,00 €</p>

7	Informacinis leidinys	Nariai, partneriai	Tikslas – informuoti gamintojus ir importuotojus bei partnerius apie naujausius pasikeitimus, Organizacijos vykdomą veiklą, pakuočių sektoriaus aktualijas. Informacinis leidinys platinamas el. paštu per sistemą ir talpinamas Organizacijos interneto svetainėje www.pto.lt	Igyvendinimas (1 informacinis leidinys)	Igyvendinimas (1 informacinis leidinys)	Igyvendinimas (1 informacinis leidinys)	Igyvendinimas (1 informacinis leidinys)	Igyvendinimas (1 informacinis leidinys)	Organizacijos narių įnašai	1 200,00 €
8	Diskusijos/Seminariai/mokymai/renginiai	Nariai, partneriai	Informuoti partnerius, gamintojus ir importuotojus pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo sistemos veikimo, organizavimo klausimais ir gamintojų ir importuotojų pareigų įgyvendinimo klausimais, supažindinti visuomenę, verslo sektorių bei partnerius su pakuočių atliekų sektoriaus aktualijomis, naujovėmis, pasiektais rezultatais, Organizacijos vykdoma veikla, įgyvendinant gamintojų ir importuotojų pavestas pareigas, išgryninti sektoriaus problemas bei paskatinti efektyvių sprendimų paieškai. Tikslas – bendradarbiavimo skatinimas ir informacijos apie pakuočių atliekų tvarkymą ir problematiką sklaida, situacijos analizė.	Igyvendinimas (ne mažiau 1 renginys)	Igyvendinimas (ne mažiau 1 renginys)	Igyvendinimas (ne mažiau 1 renginys)	Igyvendinimas (ne mažiau 1 renginys)	Igyvendinimas (ne mažiau 1 renginys)	Organizacijos narių įnašai	20 000,00 €
9	Viešosios nuomonės apklausa, tyrimas	Visuomenė	Gyventojų apklausa. Tikslas - stebėti kaip keičiasi rūšiavimo įpročiai ir tendencijos, kokias pakuočių atliekų tvarkymo problemas ir kokius pokyčius išvelgia gyventojai.	Pasiruošimas	Igyvendinimas (ne mažiau 1 apklausa)	Igyvendinimas (ne mažiau 1 apklausa)	Igyvendinimas (ne mažiau 1 apklausa)	Igyvendinimas (ne mažiau 1 apklausa)	Organizacijos narių įnašai	4 200,00 €
10	Socialinių akcijų, projektų ir įvairių renginių rėmimas, bendradarbiavimas	Visuomenė, nariai, partneriai	Komunikacija su nariais, partneriais, visuomene. Tikslas – dalyvauti, prisidėti įgyvendinat įvairius partnerių, narių ar visuomeninių grupių organizuojamus renginius, projektus. Ne mažiau 2 projektai per metus	Igyvendinimas pagal poreikį	Igyvendinimas pagal poreikį	Igyvendinimas pagal poreikį	Igyvendinimas pagal poreikį	Igyvendinimas pagal poreikį	Organizacijos narių įnašai	1 500,00 €

11	Mokymai	Nariai, partneriai	Mokymai nariams, gamintojams ir importuotojams, partneriams. Tikslas - Suteikti nariams, partneriams, gamintojams ir importuotojams žinių apie pirminį rūšiavimą.	Igyvendinimas ne mažiau nei 3 mokymai	Igyvendinimas pagal poreikį	Igyvendinimas pagal poreikį	Igyvendinimas pagal poreikį	Igyvendinimas pagal poreikį	1 500,00 €
12	Rezervas	Visuomenė, nariai, partneriai	Papildomos ir konkrečiai nenumatytos priemonės metų eigoje.	Igyvendinimas pagal poreikį	Igyvendinimas pagal poreikį	Igyvendinimas pagal poreikį	Igyvendinimas pagal poreikį	Igyvendinimas pagal poreikį	1 200,00 €
Bendrai									107 000,00 €

*Procentinės lėšų dydžių paskirstymo proporcijos bei įgyvendinimo apimtis 2020 m. Visuomenės švietimo bei informavimo programos priemonėms gali kisti atsižvelgiant į Organizacijos finansines galimybes ir konkretaus projekto ar renginio turinį, su švietimo programos įgyvendinimu susijusius Organizacijos administravimo kaštus, įskaitant darbo užmokestį.

VšĮ „Pakuočių tvarkymo organizacija“

Direktorius

Valentinas Miltienis